

Doc. dr. Abdel Alibegović

Univerzitet u Sarajevu / University of Sarajevo

Fakultet političkih nauka / Faculty of Political Sciences

abdel.alibegovic@fpn.unsa.ba

**SEMIOTIKA 'NEDOVRŠENE DRŽAVE' – DEBOSNIZACIJA I
SCENARIJ BUDUĆEG RAZVOJA DOGAĐAJA U
BOSNI I HERCEGOVINI**

**SEMIOTICS OF THE 'UNFINISHED STATE' –
DE-BOSNIANIZATION AND THE SCENARIO OF FUTURE
DEVELOPMENTS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA**

U kontekstu svrsishodnog i uzročno-posljedičnog razumijevanja stanja u kome bosanskohercegovačko društvo i država jesu, valja ukazati na manifestne i latentne forme razaranja Bosne i svega bosanskog. Takva htijenja, aspiracije zla možemo razumjeti, između ostalog i jednom posebnom semiotikom, ali i metajezikom debosnizacije. U procesima dugotrajnog osporavanja autonomnosti i autohtonosti Bosne kao takve, uočavamo da je kulminacija vidljiva i u atacima na sam znak Bosne, sve što ima ime Bosne, bosanskog, kao što su vidljivi i ataci na ono što je u sadržaju Bosne, bosanskog. Na misaonom fonu Ferdinanda de Saussurea¹ semiotika antibosanstva atakuje i na znak, ali i na značenje, označeno bosanskog bića. Semantiku antibosanstva najbolje, odnosno, jasno i razgovijetno možemo učiniti vidljivom na način uvođenja u semantičko polje diskurzivne analize sintagmi kao što su „*nedovršena država*“², *segmentirana država*, *fleksibilno dizajnirana*, država koja spada u kategoriju „*slabih i propalih država*“³,

---

¹ Saussure, F. de, 1996. *Kurs opšte lingvistike*. Sremski Karlovci; Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.

² Nešković, R., 2017. *Nedovršena država: politički sistem Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Friedrich-Ebert-Stiftung.

³ „Nedostatak državnog kapaciteta u siromašnim zemljama proganja razvijeni svijet mnogo direktnije. Kraj Hladnog rata ostavio je niz propalih ili slabih država koje se protežu od Balkana kroz Kavkaz, Bliski istok, srednju Aziju i južnu Aziju. Kolaps ili slabost države već su stvorili velike humanitarne i ljudske katastrofe s stotinama hiljada žrtava tokom devedesetih godina u Somaliji, Haitiju, Kambodži, Bosni, Kosovu i Istočnom Timoru.“ Fukuyama, F. The Imperative of State-Building. *Journal of Democracy*, Jhrg. 15, No. 2 (April 2004), str. 21–24.

„podijeljeno društvo i nestabilna država“⁴, „podijeljeno društvo bez države“⁵, „nemoguća država“⁶ kao i različitih derivacija ovih antibosanski konstruisanih sintagmi.

Pored diskurzivne analize semantičkih polja antibosanskih formi simboličkog i svakog drugog nasilja, nužno je razvijati i održive forme znanja o svim posebnostima bosanskog singulariteta, a na način dugoročnog, sistemskog i hrabrog propagiranja, osnaživanja, zagovaranja činjeničnog, kontekstualnog *bosanskog prostora znanja (Bosnian knowledge area)*⁷. Afirmacijom bosanskog prostora znanja, znanja o sebi, a ne nametnutim, kontradiktornim, falsificiranim formama antibosanskog znanja, otvaramo put za razvijanje holističkog znanja, jedne nove strukture koja će adekvatno prezentovati, reprezentovati i očuvati svu strukturu znanja i misli o Bosni.

Antibosanske forme znanja nisu ništa drugo do antibosanske epistemološke agende koje produciraju beskonačne fikcije o Bosni, koje anesteziraju kritičko mišljenje, proizvodeći tako generirano, neprirodno, neznanje o Bosni. Stoga, adekvatno je razumijevati i Bosnu kao neznanje na fonu duboke misaone analize koju pronalazimo kod Mahmutćehajića⁸, ali ujedno je legitimno teorijske predstave antibosanske epistemološke agende čitati i na tragu Bodrijar⁹, a na način antibosanskih ideoloških simulakruma i simulacija. Kao posebno planiran rezultat, u našem slučaju, dugoročna posljedica, bosanski politički subjekt, prostor osiromašen i reduciran od svih formi bosanskog znanja o sebi, karakterizira prostorna, vremenska i normativna dezorijentacija, a svaka od ovih formi orijentiranja/razumijevanja svijeta života, u antropološkom smislu¹⁰ predstavlja pretpostavku za izlaz iz kreiranog haosa antibosanstva.

Posebna forma projektovane bosanske drame sa antibosanskom epistemološkom aparaturom vidljiva je u permanentnom brisanju, kriptoziranju, minimiziranju, potiskivanju, vulgarizaciji značenja i dometa sveukupne bosanske društvene ontologije. Diskurzivna analiza procesa debosnizacije, procesa ništenja, mijenjanja, smanjenja, kriptoziranja, fetišiziranja bosanske društvene ontologije, pokazat će nam da je jedna od

⁴ Kasapović, M., 2005. *Bosna i Hercegovina podijeljeno društvo i nestabilna država*. Zagreb: Politička kultura.

⁵ Topić, T. 2011. Bosna i Hercegovina – podijeljeno društvo bez države. *Politički život*, 3/2011, str. 32–41.

⁶ Kecmanović, N., 2007. *Nemoguća država: Bosna i Hercegovina*. Banja Luka: Glas Srpske.

⁷ Lavić, S., Delić, Z. and Osmić, A., 2016. Bosanski prostor znanja: bosanski prostori znanja i obrazovanje pojmova o znanju: između neoliberalne globalizacije i “postkomunističke” tranzicije. *Pregled*, 57(2), str. 233–238.

⁸ Rusmir Mahmutćehajić, R. 1997. Bosna kao neznanje. *Dijalog – Časopis za filozofiju i društvenu teoriju*, 03, str. 18–34.

⁹ Bodrijar, Ž., 1991. *Simulakrumi i simulacija*. Novi Sad: Svetovi.

¹⁰ Haviland, W.A., 2004. *Kulturna antropologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

vrhunskih formi na ovom putu banaliziranje, i to banaliziranje temeljnih načela društvene ontologije. Banalizaciju kao iznimno složenu i višestruko posebnu antibosansku formu destruktivnosti možemo analizirati na dva načina. Prvi način se odnosi na redukovane forme znanja, na procese poznate pod nazivom „kantonizacija svijesti“¹¹, procese koji bosanskom političkom subjektu, generalno bosanskom čovjeku otežavaju na različite načine razumijevanje sebe i konteksta u kome egzistira, a s druge strane, drugi način kako valja razumijevati banalizaciju jeste banalizacija kao sistematično-perfidna antibosanska forma namjernog proizvođenja „neznanja o Bosni“. Treba jasno kazati kako se prvi način banalizacije može direktno računati kao proizvod sistemsko-kriptoizirajućih formi generiranja neznanja o svemu bosanskom. Također, generiranje banalizirajućih formi kvazi znanja predstavlja samo sredstvo antibosanskih programa zla, a nikako cilj kao takav. Analizom diskursa i moći, ali i analizom moći diskursa moguće je ustanoviti kako je banalizacija, ta posebna forma antibosanske hegemonijske destruktivnosti usmjerena na noseće sadržaje i strukture bosanske društvene ontologije. Taj novi vid rearanžiranja¹², zahvatanja u našu bosansku društvenu ontologiju jeste ključ za razumijevanje i izlaz iz krvavo generirane bosanske drame u vidu sknavljenja, nasilja, genocida, urbicida, sociocida, kulturocida, oikocida. Opća pometenost, neznanje, ideologijska anestezičnost, banalizacija, vulgarizacija, redukcionistička paradigma, samo su drugačiji nazivi za jedan te isti konstrukt, agendu, projekat, a to je ostvarivanje uslova za hegemonijsko zlo, a na način fantazija o konačnom skončanju pitanja/problema suvereniteta Bosne i Hercegovine, a prema logici izvanbosanskih ideologija zla¹³.

Rearanžirajuće forme usmjerene protiv bosanske društvene ontologije, posebnosti, singulariteta obuzete se sindromom poricanja¹⁴, fantazijama diskvalificiranja, te iz tih bolesnih i opasnih fantazija dolaze simbolički kreirane forme novog simboličkog nasilja u vidu nazivanja bosanske

---

¹¹ Lavić, S., 2018. *Zaborav razlike: bosanski prekarijat, "bolonjski" univerzitet i medijski cinizam*. Sarajevo: Dobra knjiga.

¹² „No u ovom kontekstu 'rearanžirati' nešto ne znači 'promijeniti nešto u mislima', odnosno misliti iznova i dati novi opis nečega da bi se dalo 'isto samo na drugi način'. Sada to znači nešto sasvim konkretno: fizički promijeniti njegovu strukturu mehaničkim postupkom - u šta treba ubrojiti i nasilje, degradaciju, sknavljenje, amputaciju, etničko čišćenje - i promijeniti njegova svojstva.“ (Ibrulj, N., 2005. *Stoljeće rearanžiranja: eseji o identitetu, znanju i društvu*. Sarajevo: Filozofsko društvo "Theoria.", str. 18.)

¹³ Zgodić, E., 2012. *Teritorijalni nacionalizam: ideologija, zlotvorstvo i alternative*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta.

¹⁴ Mustafa I. 2013. ZAVNOBiH i državnopravni kapacitet Bosne i Hercegovine. *Historijska traganja*, 12, str. 17–25.

suverenosti¹⁵, državnosti kao *vještačke, ahistorijske, administrativne, nemoguće, nedovršene, vještačke, turske, avnojevske, zavnobihovske*, a svaka od ovih formi poricanja usmjerena je na plan inženjeringa i reinženjeringa, aranžiranja i rearanžiranja bosanske specifičnosti, bosanske političke, kulturne, društvene ontologije. Rat protiv ZAVNOBiH-a u direktnoj je vezi sa sindromima poricanja¹⁶, fantazija¹⁷, fetišizacija, kriptoiziranja prirode državnopravnog kapaciteta Bosne i Hercegovine.

Vanredno stanje u kojem se želi držati Bosna i Hercegovina, a koje odgovara mrziteljima Bosne i svega bosanskog, nije nastalo nikakvom banalizirajućom situacijom, građanskim, etničkim sukobom, niti bilo čim sličnim, već je takvo stanje nastupilo agresijom na Republiku Bosnu i Hercegovinu. Paradoksalno, suprotno svim naracijama o liberalnim demokratijama, Bosna i Hercegovina, kako to kaže Delić, „preživljava svojevrzni (gotovo nepredstavljivi) evropski i svjetski eksperiment, psihosocijalnu laboratoriju, poligon za uvježbavanje postmoderne balkanske biopolitike.”¹⁸ Zloćudna balkanska postmoderna biopolitika simboličkim nasiljem, poricanjem, negiranjem, destruiranjem, mikrofašizmima¹⁹ i sveopćom banalizacijom dovodi u pitanje budućnost svega bosanskog, bosanske historije, bosanskog suvereniteta, bosanskohercegovačku teritorijalnu zaokruženost²⁰. U tom pravcu valja razumijevati i vrlo znakovite studije, rasprave, ekspertne timove koji vrlo površno i nezainteresovano i sa distance posmatraju/kreiraju budući razvoj događaja u Bosni i Hercegovini. Tako da će jedna od takvih analiza vrlo *opušteno*, sa distance, upotrebljavati, ali i sugerisati moguće scenarije, na način da će „funktionalnu decentralizovanu državu”²¹ i „funktionalnu centralizovanu državu (nasilni sukobi – centralizacija)”²² posmatrati samo kao dva moguća rješenja sa određenim likovnim ilustracijama. Zapravo, riječ je o

---

¹⁵ Delić, Z., 2016. Poricanje suvereniteta Bosne i Hercegovine i figura “posljednjeg rata”. *Pregled*, 57(1), str. 45–56.

¹⁶ Zgodić, E., 2005. *Politike poricanja: o metapolitici i bosanskoj alterpolitici*. Sarajevo: DES.

¹⁷ Zgodić, E., 2005. *Politike fantazija: o ratu protiv Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

¹⁸ Delić, Z., 2016. Poricanje suvereniteta Bosne i Hercegovine i figura “posljednjeg rata”. *Pregled*, 57(1), str. 47.

¹⁹ Ibidem, str. 50.

²⁰ „Poricanje suvereniteta Bosne i Hercegovine, koje se odvija kao globalni događaj, pretpostavlja mogućnost normaliziranja (već normaliziranih praksi) poricanja, negiranja i stvarnog destruiranja svega što je bosansko (u ime partikulariteta koji nisu bosanski ili ne priznaju bosanskohercegovačku teritorijalnu zaokruženost).“ (Delić, Z., 2016. Poricanje suvereniteta Bosne i Hercegovine i figura “posljednjeg rata”. *Pregled*, 57(1), str. 50.)

²¹ Pasch, P. (ur.) 2012. *Bosna i Hercegovina 2025.: scenariji budućeg razvoja događaja*. Sarajevo: Friedrich-Ebert-Stiftung, str. 28.

²² Ibidem, str. 34.

sudbini nekoliko miliona ljudi, bosanskih ljudi, muškaraca, žena, djece i njihovog svijeta života. U gore spomenutim scenarijima kao *loše stanje* naveden je scenarij pod nazivom „Status quo“ (Dayton Mail)²³, a gotovo niti jednom stručnom analizom eksperti nisu obratili pažnju na uzroke i posljedice takvog stanja u Bosni i Hercegovini. Kao jednu formu banalizacije moguće je predstaviti i *ekspertski* opis regionalne integracije pod nazivom „*Western Balkan Inter City*“²⁴, dok je scenarij disolucije, ovaj put pripremljeni etnički sukob u svrhu izvanbosanskih, velikodržavnih interesa sada planiran i opisan kao „*Tripartite Border Train*“²⁵. Kao dodatni vid tendenciozne banalizacije možemo izdvojiti i već poznate pokušaje osporavanja bilo kakve državnosti Bosne i Hercegovine, a na toj banalizirajućoj intenciji piše i autor knjige *Nedovršena država: politički sistem Bosne i Hercegovine*²⁶, osim one (obnove) iz 1943. godine, zatim manipulacija sa legitimnim predstavljanjem, *duhom Dejtonskog sporazuma*²⁷, ali i najavljuvanje „*puzajuće secesije*“²⁸ i umanjivanja važnosti dometa antibosanske argumentacije u kojoj stoji: „*da je Bosna propala, ne može da funkcioniše, najbolje je da se raspadne, disolucija Bosne je neminovna, neće je dva naroda, najbolje bi bilo da je Srpska samostalna itd.*“²⁹ Na ovu vrstu dirigitirane banalizacije, u kojoj se čak ide i do igre sa pojmovima „moderna državnost“ odgovaramo dijelom iz Stenografskog izvještaja iz 1919. godine u kome stoji: „U teškim danima naše davne prošlosti, kada je uništen suverenitet stare bosanske države, bila je to velika sreća naroda, jer da je ostala suverena Bosna i Hercegovina, veliko je pitanje ne bi li naš narod imao i četvrto ime (osim srpskog, hrvatskog i slovenskog). Padom stare bosanske feudalne suverene države, uništen je i nosilac jednog posebnog suvereniteta u narodu, koji je u državi mogao da stvori posebno narodno ime. Znajte da smo stajali pred opasnošću da posebni suverenitet Crne Gore ne stvori posebno ime našem narodu. Danas sve te suverenitete moramo uništiti.“³⁰ Ipak, sa afirmacijom bosanskog prostora znanja, sa dubinskom semiotikom antibosanstva, analitičkom diskurzivnom analizom semantičkih polja programa zla, dekonstrukcijom antibosanskih epistemoloških agendi značajno će biti zaustavljeni svi ataci na Bosnu i sve bosansko, ali na jednom dugoročnom planu.

²³ Ibidem, str. 24.

²⁴ Ibidem, str. 40.

²⁵ Ibidem, str. 46.

²⁶ Nešković, R., 2017. *Nedovršena država: politički sistem Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Friedrich-Ebert-Stiftung.

²⁷ Ibidem, str. 252.

²⁸ Ibidem, str. 404.

²⁹ Ibidem, str. 397.

³⁰ Pribičević, S. 1919. *Stenografski izvještaj sa skupštine održane 15. i 16. februara*, Zemaljska štamparija, Sarajevo, str. 66–67.